ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

(ԽԵՒ) ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԼԿՈՒՐԱՆՑԻ

= 7 =

ՏԱՂ ՅՈՎԱՆԻՍԻ ԽԵՎԻ ԱՍԱՑԵԱԼ Ի ՎԵՐԱՑ ԱՅԻՇԱՅԻՆ

Ա.

Այս ինչ կըրակ էր զիս էրեց,
Այս ինչ խաւար էր զիս պատեց,
Ես վէմ անխախտ էի խախտեց,
Պողպատ ամուր, զէտ ջուր հալեց:

Բ.

Եկաւ անցաւ ու ճոխ քալեց,
Ճօճեաց ու զմէջքըն կոտորեց,
Դարձաւ յետեւ խոլոռ նայեց,
Զանձրս տեսաւ ու զահընդեց:

Գ.

Աւրըն շաբաթ լոյս Կիրակի,
Վերի Վանացն ի վայր կուգի,
Բուրվառ ի ձեռըս խնկէի,
Սաղմոսարան յանթս ունէի:

Դ.

Հետ կու գայի. հետ կարդայի,
Թ՝ երթամ հանիմ ճաշու ժամի,
Եկի առի հանց կըրակի,
Ոչ գրէի, ւ ոչ կարդայի:

Բնագրի կազմութեան համար նկատի առած ենք թէ Կոստանդեանցի հրատարակածը և թէ Ց. Քիւրտեանի երկու տարբերակները։ — Վ = Կոստանդեանց, Նոր ժողովածու, Դ. Պրակ, էջ 11։ Ց = Հայրենիք Ամսագիր, 1935, Ցլս. էջ 87 (Ձեռ. թկ. 1678)։ Ք = Նոյն, էջ 88 (Ձեռ. թկ. 1724)։ Կոստանդեանցի Ձեռագրին թուականն է 1695։ Հմմտ. նաև Ռ = Սուրխաթեան, Գրական Գոհարներ, Ա. էջ 417, առնուած Կոստանդեանցէն։

Վերնագիր. — Տաղ Երզնկացի Յովանէսէ ասացեալ, Վ։ Տաղ Յովանէսին, եւ Ղատու գստեր Անշային ասացեալ, Ք։

Ա, 1. — ... այրեց, ՎՌ։ էր, որ, Ք։ — 2 այս, կամ, Ռ։ եր, որ, ՎՔՌ։ — 3 — խախտեաց, Ք։ — 4 — զերդ, Ք։

Բ, 1. — ճոխք, Ռ։ քայլեց, Ք։ — 2 — ճօճաց, Ռ։ ու, չունի Ց։ կորեց, Ց։ քան զամենայն պայծառ փայլեց, Ք։ — 3 — յետեւ, ի յետ, Վ. ի յետ Ք։ — 4 — յանձն իմ տեսեալ յոյժ զարհուրեց, Ք։

Գ, 2. — ... կու գայի, Ց. ի վայր գայի, Ք։ — 3 — ձեռքըս, Ց։ ու խունկն ի լի, ՎՌ. խնկալի, Ք։ — 4 — յանդս, ՑՔ, անդս, ՎՌ։

Դ, 2. — թէ, չունին, ՎՌ. թէ գնամ, Ք։ — 3 — եւ ես գիպայ յանձ կրակի, Ք։ — 4 — ւ, չունին ՎՔ։

digitised by A.R.A.R.@

Ե.

Մէկ մի հեծեր պօղ պէտաւի,
Եկաւ անցաւ քաջ մուհալի,
Այեր ունէր Թավրէզստանի,
Ընբվին ըզխելքըս կու տանի:

Զ.

Ինձոր ծրգեց, մրտիկ չարի,
Մէկ մ'այլ ծրգեց, ցածցայ առի.
— Սէն մուսուրման մոլլայ ղըզի,
Պէն Ովանէս քէշիշ օղլի,
Ինձորդ ի յիս ի՞նչ բան ունի:

Է.

— Իւրի, իւրի, կեավուր օղլի,
Կեւթուր պիզտէն մուհալ սեւզի,
Պէն մուսուրման մոլլայ ղըզի,
Սէն Ովանէս քէշիշ օղլի,
Զիրար սիրենք, խոշ կու լինի:

Ը.

Յովանիսի մայրն է աղայ,
Հագեր վալայ, ի վրան ջուպայ,
Ջօրն ի վաներրն շուրջ կու գայ,
Ու խունկ ու մոմ կու խոստանայ:

Թ.

Սարկաւագեր, ասէք, մեղայ,
Հաբեղանի, Տէր ողորմեայ,
Աղաչեցէք զԲրիստոս Աստուած,
Թ' իմ Յովանէսն ի տուն դառնայ:

Ժ.

Մէկ մի չասաց թէ, Տէր, մեղայ,
ամէնն Սլլահ ու շէյտուլայ,
Յետոյ զայս նուղապն ասացին,
— Յովանէսին այլ ճար չըկայ:

Ե, 1. — Մեկ մի, Անչան. Բ։ մի, մ'է, Ռ։ — 2 — մուղալի, ՎՌ։ Հանց աննման զարմանալի, Բ։ — 3 — ... Թաւրէզ տաւի, ՎՌ։ ... ունի զերդ ճէյրանի, Բ։ — 4 — ընբվին, ունէր, Ց։ Կամար ունքերն խելքս տանի, Բ։

Զ, 1. — ձգեաց, Բ։ — 3 — Ասացի դուն մոլլայ կըզի, Բ։

Է, 1. — եօրու, եօրու, կեաւուր օղլու, ՎՌ։ Ասաց երի... Բ։ — 2 — կեաթուր ... սօղու, ՎՌ։ Սեոյլէմիշ օլ. — Բ։ — 3 = 4, ՎՌ։ միւսիւրման, ՎՌ։ Դուն Քրիստոնեայ ես մուսլիման, Բ։ — 4 = 3, ՎՌ, չունի Բ։ — 5 — զիրեար սիրեանք ... Բ։

Ը. 1. — ... տղա՛յ, ՎՌ։ մայրն իմանայ, Բ։ — 2 — ... վրան ճուպայ, Վ։ Նորայ խղճուն ով դիմանայ, Բ։ — 3 — վերի վանեբացն ի շուրջ ... ՎՌ։ Վանքերն բոլոր ի ... Բ։ — 4 — խունկ ու մոմեր ... Բ։

Թ, 1. — Հաբեղաններ, ՎՌ։ Աբեղանի աղօթք արարէք, Բ։ — 2 — Սարկաւագներ, ՎՌ։ Սարկաւագունք ... Բ։ — 3 — Մինթէ իւր խելքն ի վերան գայ, ՎՔՌ։ — 4 — Թ', չունի Բ։

Ժ. — Զունի, Ց։ — 1 — ... չասաց Տէր ողորմեայ, Բ։ — 3 — ամենեքեան զայս ... Բ։ — 4 այլ Յովանէսին ... ՎՌ։

digitised by A.R.A.R.@

ԺԱ.

— Ծոյ Յովանէս, ծոյ իմ տըղայ,
Դարձիր ի տուն, ասա, մեղայ.
Այիշան տանիկ է գեննճար,
Ես Հայ բերեմ քեզի համար,
Քան զԱյիշան ւ այլ աղէկ լինայ:

ԺԲ.

— Այ իմ մարիկ, մի' տխմարնար,
Զըկայ նըման զեմ Այիշին,
Այիշան թուխ, ունքն է կամար,
Քաֆար եմ թէ զինքն ուրանամ:

ԺԳ.

— Ծոյ Յովանէս, ծոյ իմ տըղայ,
Դարձիր ի տուն, ասա, մեղա՛յ,
Հոնկայ տէրտէրըդ կու ճօրայ,
Թ' Աշան ընկեր ի հետ նորայ:

ԺԴ.

— Այ իմ մարիկ, ես քու ծառայ,
Թէ իմ տէրտէրըն կու ճօրայ,
Նայ ես զԱշան ցցնեմ նորա,
Քան զիս ու այլ խէվ կու լինայ:

ԺԵ.

— Ծոյ Յովանէս, ծոյ իմ տըղայ,
Դարձիր ի տուն, ասա, մեղայ.
Դու մէկիկ ես, այլ ճար չըկայ,
Ի այլ լինալու ճարակ չըկայ:

ԺԶ.

— Այ իմ մարիկ, ես քի ծառայ,
Կաթն որ կերայ հալալ արայ,
Ըզխեյքս առին, ես խէվ եղայ,
Ցիամէ ի քեզ այլ ճար չըկայ:

ԺԷ.

— Ծոյ Յովանէս, ծոյ իմ տըղայ,
Դարձիր ի տուն, ասա, մեղայ.
Քեզի բերեմ Հայու դստրիկ,
Ըզքեզ աւրհնել տամ քահանայ:

ԺԱ. — Չունի, Բ. — 3-5, Չունին, ՎԹ.

ԺԲ. — Չունին, ՎԲԹ.

ԺԳ, 1. — Որդեակ իմ Հովաննէս սի-րուն տղայ, Բ. — 3 — հանը քու տէրտէրն ... Ց. Քո տէրտէր հայրդ ննջանայ, Բ. — 4 — Թէ Այիշան ... Ց. ընկեր է ... ՎԹ. Թէ իմ որդին հոն ինչ կու երթայ, Բ.

ԺԴ, 1. — Ես եռ, ես քեզ, ՎԹ. Հայր իմ մայր ես ձեզ ծառայ, Բ. — 2 — կու, զիս, ՎԹ. Իմ հայր տէրտէրն էր ննջանայ, Բ. — 3 — զԱյիշան ցըցընեմ, Ց. Անշան ցուցանեմ ... Բ. — 4 — Նա քան զիս այլ խէվ կու դառնայ, Բ.

ԺԵ, 1. — Որդեակ իմ Յովանէս սիրուն տղայ, Բ. — 2 — ի տուն, չունի, Բ. — 3 — ... մ'ես, Ց. Դուն մէկ հատիկ ես ... Բ. — 4 — այլ եղնելու ... Բ.

ԺԶ. 1. — Քե, ՎԹ. Մայր իմ ծնօղ ես քեզ ծառայ, Բ. — 2 — զկաթդ, ՎԹ. կաթդ, Բ. — 3 — ես, ու, ՎԹ. — 4 — յիանէ, ՎԹ. ինծանէ, Բ.

ԺԷ. — Հմմտ. ԺԱ. — 1 — Որդեակ իմ Յովանէս սիրուն տղայ, Բ. — 3 — ... գուսար խօճայ, Բ.

digitised by A.R.A.R.@

ԺԸ.

— Հայ իմ մարիկ, մի՛ տխմարնար,
Զրկայ Նըման զէմ Աշային.
Լեզուն պիւլպիւլ, ձայնըն ղումրի,
Մէջքըն բարակ զէտ Փըռանկի:

ԺԹ.

Աշան նստեր փէնճարային,
Ու խիստ տրտում ափն երեսին,
Թ՚ այսօր ծեծեց իմ հայր ղատին,
— Ցէ՞ր կու սիրես զհայու որդին:

Ի.

Խէվ Յովանէսն երբ զայն լըսեց,
Բռնեց զճամբան ի Եզընկին,
Գլխիբաց զըտակն յափին,
Գնաց կանգնեցաւ յառջեւ Խանին:

ԻԱ.

Բարեւ երետ Թագաւորին,
Նորա շուտով զբարեւն առին,
Բռնեց ըզպօղ ծիուն ագին,
Կափայ ասաց ամէն ծարին:

ԻԲ.

Աշան կանգներ ի վրայ բերդին,
Մըտիկ կ՚անէր Յովանէսին,
Քոմն է կանգներ դեղին հագնողն,
Ինքն ըզկանանչն ու զծիրանին:

ԻԳ.

— Ծոյ Յովանէս մըտիկ արայ,
Ի վրայ բերդին ինչ կու խաղայ,
Դեղինվորին ես եմ ծառայ,
Կանանչվորին զանունն ասայ:

ԻԴ.

Թէ չէ լինիմ շահին բազայ,
Թռչիմ նստիմ Թեւիդ վերայ,
Պապուս անունն ասեմ մոլլայ,
Աղբաւրս ասեն քաղքի շահնայ:

ԺԸ. — Հմմտ. ԺԲ, — 1 — Մայր իմ ծնօղ ես քեզ ծառայ, Բ, — 2 — Ցանկարծ պատահեաց վաղեցայ, Բ, — «Ջեռագրիս մէջ էջին Յացեալ մասը պարապ կը Յնայ», կը գրէ Յ. Քիւրտեան (Հայր. Ամս. 1935, Ցլս. էջ 89)։

ԺԹ, 1. — ... էր փէնճէրէն, ՎՌ, — 2 — Ափն երեսին էր, խիստ կու լար, ՎՌ, — 4 — ՑԷ՞ր, Ք՚է՞ր. ՎՌ, — ՎՌ ունին երկու տող եւ. «Տես թէ կ՚ելնէ՞, մէկ մի կու գա՞յ. Ականջն խօ՛ւլ Յովաննէսին»։

Ի, 2. — ... ըզճամբին որ ավլին, Յ։

ԻԲ. — Զուճի, Յ։

ԻԳ, 2. — Ի վերայ, ՎՅՌ, — 3 — Դեղընվոր ես քեզ ... Յ։

ԻԴ, 1. — ... բոշայ, Յ, — 2 — Թռնիմ, Վ, Թեւին, Յ, Թռնեմ նստեմ, Ռ, — 3 — ասեմ, ՎՌ, — 4 — քաղքին, Յ։

digitised by A.R.A.R.@

ԻԵ.

Եւ զիմ անունս առնն Աշայ,
Մէկալ քուրոջըս Օղուլդայ,
Զիմ մօրն անունն առնն Թաթմայ,
Ու հօրս առնն ղատի մօլլայ:

ԻԶ.

Խեւ Յովանէս ես քի ծառայ,
Դու իմ խոցուս ճար մի արայ,
Թէ չէ հոգիս բակտաւ ւ մեռայ,
Զէտ մոմ ի տեղըս հալեցայ:

ԻԷ.

Ծոյ Յովանէս, մզկիթ մտնուլ պիտիս,
Մատնիկդ ի վեր կալնուլ պիտիս,
Հետ մօլլանուն շուրջ գալ պիտիս,
Հըպայ ծոցուս տէր կու լինիս:

ԻԸ.

— Աշայ, սէրդ ինծ հարա՛մ լինայ,
Թէ այդ բաներդ հանց կու լինայ.
Աշայ, գտնուս յօրդ ի մահուն,
Զինչ ջանացիր հետ իմ հաւատուն:

ԻԹ.

Ութը կանոն սաղմոս ուսայ,
Զան ալ ի քո սիրուդ մոռցայ,
Աւր մի չասի՝ թէ Տէր մեղայ,
Ամէնն Ալլահ ու շէյտուլլայ:

Լ.

— Ծոյ Յովանէս, փոքր ի յօրաց,
Փոքր ի յօրաց, ծանըր ի խելաց,
Այշան փորձեց բան մըն ասաց,
Զը լըսեցիր դու մէկ խօսաց:

ԼԱ.

Գընայ շինէ եկեղեցի,
Որ գամ մըտնում կօշկովս ի ներս,
Պըսակ դընեն, ըզմեզ աւրհնեն,
Թող քու սրտին կամքըն լինի:

(13) Ն. ԵՊՍ. ԾՈՎԱԿԱՆ

ԻԵ, 1. — անունն, Ո. — 2 — Ղուզուլթայ, ՎՈ. — 3 — իմ մօրս ... ՎՈ.
ԻԶ, 1. — Խեւ Յովանէս է քո ծառայ, ՎՈ. — 2 — Ճուտով տէրտիս տէրման արա, ՎՈ. — 3 — Թէ չէ խեւցայ լեռներն ընկայ, ՎՈ. ւ, ես, Յ. — 4 — Մեղացս տէր դու կու լինիս, Յ.
ԻԷ, 2. — ըզմատըդ, Յ. — 3 — ժուռ գալ, Յ. — 4 — ապա, ՎՈ.
ԻԸ, 1. — Աղայ, Յ. — 2 — բանըդ, Յ. — 4 — ... իմ համբուն, Յ.
ԻԹ, 2. — Զանալ ի քու ... Յ. — 4 — ամէնն ալլահու չէյտիլլայ, Յ.
Լ. — Զունի, Ո. — 1 — ... փոքրի օրած, Վ. Փոքրի եօրած, Յ. — 2 — Փոք ... [քերի] Վ. Փոքր եօրած ծանր խելաց, Յ. — 3 — Այիշան ... բանմ ... Յ.
ԼԱ. — Զունին, ՎՈ.

digitised by A.R.A.R.@